

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/207861,Byly-oficer-operacyjny-sluzby-bezpieczenstwa-NRD-Stasi-skazany-za-zabojstwo-obyw.html>
28.02.2026, 09:35

Były oficer operacyjny służby bezpieczeństwa NRD (Stasi) skazany za zabójstwo obywatela polskiego na przejściu granicznym pomiędzy NRD a Berlinem Zachodnim

14.10.2024

Wyrokiem z dnia 14 października 2024 roku Sąd Krajowy w Berlinie uznał obywatela Niemiec Manfreda Naumanna – byłego oficera operacyjnego służby bezpieczeństwa NRD (Stasi) winnym zabójstwa obywatela polskiego Czesława Kukuczki w dniu 29 marca 1974 roku na kolejowym przejściu granicznym pomiędzy NRD a Berlinem Zachodnim i wymierzył mu za ten czyn karę 10 lat pozbawienia wolności.

Manfred Naumann – były oficer Stasi był podejrzany w śledztwie prowadzonym przez Oddziałową Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Poznaniu o to, że w dniu 29 marca 1974 roku na kolejowym przejściu granicznym Friedrichstrasse w Berlinie Wschodnim, działając w celu niedopuszczenia do przekroczenia granicy państwowej pomiędzy NRD a Berlinem Zachodnim, oddał strzał z broni palnej w plecy polskiego obywatela Czesława Kukuczki powodując u pokrzywdzonego ciężkie obrażenia narządów wewnętrznych i w konsekwencji jego zgon.

Z ustaleń poczynionych przez prokuratora Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Poznaniu wynikało, że krytycznego dnia Czesław Kukuczka pojawił się w gmachu ambasady polskiej w Berlinie Wschodnim, gdzie pozorując posiadanie ładunku wybuchowego i grożąc jego użyciem usiłował uzyskać zgodę na przejście na teren Berlina Zachodniego. O zaistniałej sytuacji urzędujący w polskiej ambasadzie funkcjonariusz SB – rezydent Departamentu I MSW powiadomił służbę bezpieczeństwa NRD, gdzie podjęto decyzję aby „obywatela polskiego w miarę możliwości unieszkodliwić poza budynkiem ambasady PRL”. Funkcjonariusze Stasi przyjęli założenie, że opuszczenie NRD przez Czesława Kukuczkę nie wchodzi w grę, i aby temu zapobiec konieczne stać się może użycie broni palnej, o czym poinformowano rezydenta Departamentu I MSW w polskiej ambasadzie.

W celu stworzenia pozorów działań zmierzających do zrealizowania żądania pokrzywdzonego funkcjonariusze Stasi przybyli do ambasady polskiej w Berlinie Wschodnim, gdzie wystawili dokumenty niezbędne do przekroczenia granicy z Berlinem Zachodnim, po czym wraz z Czesławem Kukuczką opuścili ambasadę polską, kierując się następnie samochodem w stronę przejścia granicznego zlokalizowanego na dworcu przy Friedrichstrasse.

Na przejściu granicznym, po zaaranżowaniu „odprawy” Czesławowi Kukuczce pozwolono przejść w stronę Berlina Zachodniego. Kiedy Czesław Kukuczka kierował się w stronę tunelu metra, nieumundurowany funkcjonariusz Stasi – Manfred Naumann, z odległości około 2 metrów, oddał strzał z broni palnej w plecy pokrzywdzonego. Ciężko rannego Czesława Kukuczkę przewieziono następnie do szpitala, gdzie zmarł na skutek odniesionych obrażeń.

Po zdarzeniu funkcjonariusze Stasi sporządzili raport o „udaremnieniu zamachu

terrorystycznego”, w którym stwierdzili, że Czesław Kukuczka w czasie odprawy na przejściu granicznym Friedrichstrasse niespodziewanie wyciągnął z kieszeni płaszcza broń palną i skierował ją w stronę umundurowanych funkcjonariuszy straży granicznej i innych osób przebywających na przejściu granicznym. Wówczas to jeden z funkcjonariuszy, by chronić życie i zdrowie zagrożonych osób, oddał do napastnika strzał z broni służbowej. Opis ten został zredagowany tak, by usprawiedliwić użycie broni palnej i pozbawienie życia pokrzywdzonego.

Podczas rozmów prowadzonych bezpośrednio po zdarzeniu przez przedstawicieli PRL i NRD strona polska nalegała na przyjęcie scenariusza, wedle którego śmierć Czesława Kukuczki nastąpić miała w wyniku samobójstwa, a zwłoki znaleziono w stanie rozkładu w lesie koło Berlina, co pozwoli „uniknąć wszelkich pytań” w Polsce. Władze NRD, ze względów proceduralnych, nie przystały jednak na takie rozwiązanie, przedstawiając sprawę w oficjalnych dokumentach jako „wylimitowanie grożącego bronią napastnika”. Funkcjonariuszom Stasi biorącym udział w owym „udaremnieniu zamachu terrorystycznego” przyznano następnie wysokie odznaczenia państwowe. Funkcjonariusz, który oddał strzał z broni palnej do Czesława Kukuczki został odznaczony brązowym Orderem Zasługi w Walkach dla Ludu i Ojczyzny z uzasadnieniem, że „unieszkodliwił terrorystę używając broni palnej”, zaś przełożeni w opiniach służbowych podkreślali, iż każdorazowo „udowadnia swoją wierność partii i przywódcom państwowym, a podczas podejmowania decyzji kieruje się walką klasową”.

Ustalenia poczynione w toku śledztwa Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Poznaniu bezspornie wykazały, że na Czesława Kukuczkę służba bezpieczeństwa NRD zastawiła pułapkę, z góry zakładając, iż uniemożliwi się mu opuszczenie Berlina Wschodniego nawet za cenę jego życia. Śmiertelny strzał sprawca oddał podstępnie, bez ostrzeżenia, w plecy ofiary, w sposób pozwalający przewidzieć jej śmierć i w sytuacji gdy pokrzywdzony nie stanowił żadnego zagrożenia. Czesław Kukuczka ładunku wybuchowego w istocie nie posiadał, zastrzelony został skrytobójczo, gdy opuszczał już teren Berlina Wschodniego, a dla nadania swym działaniom pozorów legalności władze wschodniemieckie posłużyły się mistyfikacją pozorując fakt posiadania przezeń broni palnej, którą rzekomo groził funkcjonariuszom straży granicznej.

Działania funkcjonariuszy Stasi zmierzały zatem do zapobieżenia przekroczeniu granicy przez Czesława Kukuczkę za wszelką cenę, z pogwałceniem elementarnych praw człowieka i w imię realizacji założeń politycznych totalitarnego państwa. Akt ten stanowił w istocie egzekucję zrealizowaną bez wyroku sądowego.

Materiał dowodowy zgromadzony w śledztwie dał podstawę prokuratorowi Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Poznaniu do wystąpienia z wnioskiem do Sądu Okręgowego w Poznaniu o wydanie wobec podejrzanego Europejskiego Nakazu Aresztowania, bowiem Manfred Naumann zamieszkiwał na terenie Niemiec.

Sąd Okręgowy w Poznaniu uwzględnił wniosek prokuratora i wydał Europejski Nakaz Aresztowania podejrzanego Manfreda Naumanna. Nakaz ten został następnie przekazany stronie niemieckiej z wnioskiem o jego wykonanie i wydanie podejrzanego Manfreda Naumanna polskiemu wymiarowi sprawiedliwości.

Sąd Krajowy w Berlinie odmówił jednak wykonania Europejskiego Nakazu Aresztowania, argumentując między innymi, że Manfred Naumann jest obywatelem Niemiec i sprawa popełnionego przezeń przestępstwa powinna być rozpoznana przez sąd niemiecki. Takie stanowisko sądu spowodowało, że mimo dwukrotnego umorzenia sprawy zabójstwa Czesława

Kukuczki przez berlińską prokuraturę, śledztwo podjęto wówczas na nowo i, opierając się między innymi na ustaleniach i materiałach dowodowych zgromadzonych przez prokuratora IPN, w efekcie skierowano akt oskarżenia przeciwko Manfredowi Naumannowi.

Rzecznik Prasowy Głównej Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
prok. Robert Janicki
Warszawa, dnia 14 października 2024 r.

* * *

Więcej informacji o sprawie Czesława Kukuczki i przebiegu procesu:

- [Filip Gańczak - Strzał w plecy,](#)
- [Były oficer operacyjny Stasi z zarzutami za śmierć Polaka,](#)

Kontakt dla mediów:

Główna Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

prokurator Robert Janicki

kom. 668 881 634

tel. (22) 530 86 56

Robert.Janicki@ipn.gov.pl

Rzecznik Prasowy IPN - Dyrektor Biura:

dr Rafał Leśkiewicz

tel. 602 322 362

rzecznik@ipn.gov.pl

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Wyrok

Komunikat